

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Dajte nam kruha! — Shod goriškega učiteljstva. — Učiteljska beda. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Gospodarski program. — Inserati.

Dajte nam kruha!

Star in še vedno v veljavi je pregovor, da sovražijo bogovi tistega, ki ga napravijo za učitelja. Ta prislovica ne velja le za Avstrijo sploh — temveč za ves civilizovani svet. Nekaj kot prokletstvo leži ravno na učiteljstvu. Ravno učitelj mora biti najpopolnejša stvar na svetu. Garati in delati mora povsod in največ, a pri tem ga nihče ne vpraša, ako si more tudi nadomeščati v tem delu porabljene snovi. To vprašanje rešujejo že celo dolgo večnost, a rešili je še niso do danes.

Kako vrlo skrbi naša skrbna matuška Avstrija za svoje podložnike, za učiteljsko paro, ki jo varuje, mimogrede omenjeno, § 55. drž. šol. zakona, naj svedočijo sledeče suhoparne številke, nabrane neposredno iz statističnega izkaza o stanju šolstva in njega pritikin za l. 1900. To so torej uradne številke in kot take več ali pa manj zanesljive.

a) Povprečna učiteljska plača avstrijskega učiteljstva.

(Ravnokar citirana statistika izkazuje, da je v Avstriji 52.706 učnih oseb — 38.563 učiteljev in 14.044 učiteljic, a izmed teh učnih oseb nima nikake plače ravno 128 živih ljudi, namreč 4 učitelji in 124 učiteljic.)

Povprečna plača ene učne osebe v kronah:

	Moške:	Ženske:	Povprek:
Dunaj:	2748	2122	2501
Niže Avstrijsko:	2226	1937	2148
Gorenje Avstrijsko:	1710	1413	1629
Salcburško:	1684	1300	1628
Štajersko:	1952	1383	1762
Koroško:	1589	1178	1505
Kranjsko:	1462	1164	1361
Trst in okolica:	2589	1896	2267
Goriško:	1316	1027	1208
Istra:	1218	974	1128
Tirolsko:	942	640	794
Predarlško:	1332	765	1187
Češko:	1541	1254	1597
Moravsko:	1807	1337	1728
Šlezija:	1782	1485	1754
Galicija:	1083	811	951
Bukovina:	1430	923	1248
Dalmacija:	1200	853	1074
Povprečno:	1639	1190	1521

Torej znaša povprečni dnevni zaslužek ene učit. osebe ravno 4 K 16·7 h, ali najbolj plačane učne osebe (t. j. dunajske) 6 K 85 h in najslabše plačane — namreč tirolske — pa ravno 2 K (reci: dve kroni) 17 h.

b) Postranski dohodki učiteljstva.

Kot postranski zaslužki pridejo tu v poštev le: pouk na zasebnih šolah, orglarija, poštarstvo in druge javne službe. Kruha je iskalo s postranskim zaslužkom 25·7% učiteljev in 2·1% učiteljic.

Po posameznih kategorijah se razdele sledeče:

	moških oseb:		ženskih oseb:	
Na drugih javnih šolah je poučevalo	927	150		
Na privatnih » » »	442	40		
Orglavcev je bilo	4063	19		
Poštarjev » »	66	2		
Druge službe je opravljalo	4417	81		

Ti dohodki so donášali učitelj. povprečno 463—142 K.

c) Skupni dohodki učiteljstva.

Dežele:	Manj kakor 600 K		600—1200 K.		1200—2200 K.		Preko 2000 K.	
	M.	Ž.	M.	Ž.	M.	Ž.	M.	Ž.
Niže Avstrijsko	4	7	912	451	1696	762	3333	983
Gor. Avstrijsko	—	—	159	136	527	190	340	59
Salcburško	—	—	62	29	138	22	128	6
Štajersko	4	1	229	351	658	375	742	94
Koroško	1	1	119	107	365	53	156	7
Kranjsko	32	2	90	151	229	76	111	6
Trst z okolico	—	—	14	41	34	63	116	86
Goriško	19	—	77	118	119	32	42	7
Istra	34	2	95	101	97	36	27	1
Tirolsko	196	416	717	672	205	34	73	20
Predarlško	15	3	81	81	144	11	37	—
Češko	7	4	5352	1353	5744	969	3789	332
Moravsko	4	4	1464	584	1776	350	2076	133
Šlezija	2	—	227	49	435	37	407	21
Gališka	159	1084	2561	2355	1160	347	243	154
Bukovina	1	1	245	264	221	51	120	13
Dalmacija	18	41	220	146	123	31	28	4
Skupaj	469	1566	12824	6989	1387	3439	11788	1926
			2062	19613	20110	13694		

V zmanjšanje te učiteljske mizerije so skoro vse dežele segle več ali manj globoko v finančne žepe, le Nižje Avstrijsko, Kranjsko, Istra in Tirolska so ostale trdovratne in so mnenja, da učiteljstvo lahko shaja s 1200 kronami letne plače.

A tudi v teh deželah se jasni, razen na — Kranjskem. Celó iz »črne« Tirolske je došel glas, da je dež. zbor zvišal učiteljske plače. Postavil je v proračun 800.000 kron. Na Nižjem Avstrijskem se tudi pečajo z izboljšanjem učit. plač; takisto poročajo učiteljski glasovi iz kršne Dalmacije, da se jim izboljša gmotni položaj. Edino na Kranjskem ovirajo gotovi ljudje s svojimi orgijami v deželni zboru povišanje naših plač. O tem smo že mnogo govorili. Ker smo pa govorili resnico, smo morali čuti neizmerno mnogo očitaj in psovanj. »Resnica kolje oči.« Ta rečenica je popolnoma uveljavljena.

Narodna-napredna stranka je pač ostala mož-beseda in podala takoj v početku minulega zasedanja nujni predlog o izboljšanju učiteljskih plač. In celo sam deželni predsednik, kar je pač unikum v avstrijskem parlamentarizmu, je podal dež. zboru nujni predlog v imenu dež. šol. sveta o izboljšanju učit. plač. Mislimo, da je predlog te korporacije, namreč dež. šol. sveta, pač dovolj merodajna sodba, da je popolnoma utemeljena zahteva izboljšanja učiteljskega beraštva. Kam prijadramo na Kranjskem s šolstvom, ako pojde tako dalje, nam pokaže najbližja prihodnost. Pričetek je že storjen. Saj vidimo, kako tepta naš visoki deželni šolski svet z obema nogama vse obstoječe državne šolske zakone, ko nastavlja na enorazrednicah, dvorazrednicah in večrazrednicah same učiteljice in pomožne učne osebe brez vsakega izpita.

Kranjski klerikalci so pa komodne misli, da učiteljstvu ni treba izboljšati plač. Zgodilo se je celo, da so tuintam v svojem glasilu celo zasmehovali zahtevo kranjskega učiteljstva po izboljšanju plač. Ne vemo, kje so sedaj oni sirenski glasovi, ki so jih tolikokrat peli, ko so vabili kranjsko učiteljstvo v svoje objeme. Nestrpno smo pričakovali prvih sej deželnega zbora, zakaj trdno smo bili prepričani, da dr. Šusteršič predloži deželni zboru listo 5000 kronarjev, torej listo onih ljudi, ki imajo letnih dohodkov najmanj 5000 kron in ki bode radovoljno prispevali k izboljšanju učiteljskih plač. S tem bi dr. Šusteršič rešil svojih 37.000 volilcev vseh težav in poslancu Hribarju — kot poročevalcu o deželni proračunu — bi vzel najhujšo skrb. Ali naš up je šel po vodi! Mnogo so obetali in obetali in grozili. A sedaj vemo: Kranjska bo rešena z občo volilno pravico. Kranjski kmet si bo zasadil svoje vinograde z občo volilno pravico. Popravil si bo z njo po raznih nesrečah razdrto domačijo. Uravnal si bo z njo vse polja mu razdirajoče vode in napolnil si bo z njo vse vodovode in zgradil vse ceste! In kranjski učitelj si bo lahko z občo volilno pravico napolnil svoj prazni želodec in plačal bo ž njo prav lahko vse one dolgove, ki mu jih provzročča šolanje njegove nedolžne dece!

Toda ironijo in kritiko na stran! Učiteljstvo je do skrajnosti razburjeno. Pod neznosno pezo trpljenja in pomanjkanja umira in izgublja mirno kri.

Iz vseh kotov naše domovine done obupni kliči: Dajte nam kruha!

Prijatelji učiteljstva naj več ne odlašajo, temuč nemudoma naj začno reševati — učitelja-trpina, zvestega služabnika domovine in naroda!

Shod goriškega učiteljstva.

Zadnjič smo omenili na kratko ta znamenit shod, danes priobčujemo obširneje nam došlo poročilo.

Dne 21. septembra je priredilo deželno učiteljsko društvo v Gorici impozanten shod učiteljstva iz vse dežele. Gledališka dvorana je bila natlačeno polna. Navzočih je bilo nad 400 učiteljev in učiteljic. Na shod so prišli tudi gg. poslanci dr. Tuma, Štrekelj in Lenassi ter c. kr. okr. šolska nadzornika gg. Finžger in Zurman. Shodu je predsedoval društveni načelnik g. A. Jacobi, zapisnikarja sta tajnika gg. Kutin in Jordan.

Otvorivši shod, omenja predsednik v krasnem govoru zapostavljanje učiteljstva od strani odgovornih faktorjev ter osvetljuje ravnanje narodnih zastopnikov pri razpravi o učiteljskem vprašanju v deželni zboru. Priporoča solidarnost in jekleno neupogljivost, ki naj diči vsakega člana učiteljskega stanu, ter doda, da složni in odločni gotovo dosežemo svoj namen. Nato predloži brzojavke, ki so se odposlale Nj. Vel. cesarju, ministroma Koerberju in Hartlu ter namestništvu. V brzojavkah se zrcali ves neznosni položaj učit. stanu na Goriškem. Naj zvedo tudi na najvišjem mestu, kako postopajo z nami.

Po govoru predsednikovem se oglasi k besedi g. drž. poslanec Lenassi, ki pove strmečim poslušalcem, da hodi sicer že sedem let na Dunaj, a tam sploh ne more ničesar doseči, toliko manj za učiteljstvo. Zvrača vso krivdo na vlado, ki je baje absolutistična. Neki učitelj vpraša poslanca, čemu da sploh hodi na Dunaj, če ne more ničesar doseči, na kar pa seveda ni dobil odgovora.*)

Gospa Kersnik-Rottova, učiteljica v Pevmi, slika v jedernatem govoru splošen položaj stanu zaradi nepotrjenja znanega zakonskega načrta. Pravi, da so bile besede in obljube poslancev lepe, a njih dejanja niso bila lepa. Pravčasno smo spoznali njih skrite namene.***) Ako bi tudi dala država prispevek za šolstvo, vedi Bog, če bi učiteljstvo kaj dobilo od tega. Poslanci nimajo srca za nas, niti dobre volje, odpomočinaši bedi. Nočejo storiti niti tega, kar zahteva pravica. Upajmo, da nam dajo vsaj sedaj to, kar nam gre. — Kakor predsednikov govor, tako so spremljali tudi govor gospe Kersnikove burni medklici, na koncu pa gromovit aplavz, ki je dokazal, da sta govorila vsemu učiteljstvu iz srca.

Kot govornik imenom italijanskega učiteljstva je nastopil gospod učitelj Domini. Opisuje pomanjkanje učiteljstva v deželi in kaže, kam pride narod brez dobro urejenega šolstva. Če deželni zbor učiteljstvu niti sedaj ne priskoči na pomoč, bo imelo to zapostavljanje najslabše posledice za šolstvo v deželi.***)

G. poslanec dr. Tuma pozdravlja toliko zavednost in vztrajnost med učiteljstvom in priporoča vedno odločnejšega nastopanja, da si pribori stan ono mesto v človeški družbi, ki mu gre po socialni važnosti. Zagotavlja učiteljstvo svojih najodkritejših simpatij in obljublja odločno se potegniti za izboljšanje položaja. — Njegov govor je bil sprejet z velikim navdušenjem. Zbor mu je izrekel zahvalo za njegovo od-

*) Poznamo poslance, ki so poslanci samo — zaradi sebe; n. pr. Šuklje! Toda ta ni edin! Poznamo še druge, ki si pridno in lepo postiljajo, da ležejo na mehko, ko pride doba. Učiteljstvo — kaj jim je mar? Uredn.

***) Tudi v drugih kronovinah je tako! Uredn.

****) Resnično! In kdo je kriv? Uredn.